

Moció de la Junta de Portaveus per a la millora del finançament de l'Administració Local.

L'autonomia local és un dret constitucional que s'atorga als municipis per a la gestió dels seus interessos. Aquesta es garanteix atorgant-los personalitat jurídica plena, atribuint als ajuntaments, conformats pels alcaldes i alcaldesses i regidors i regidores, el seu govern i l'administració.

Els Ajuntaments, i els ens locals en general, formen part de la xarxa institucional del nostre país i cal que també esdevinguin, en un sentit ampli, govern, basant-nos en el principi de subsidiarietat que implica l'exercici de les competències dels poders públics més pròxims a la ciutadania, recollit a la Carta Europea d'Autonomia Local del 15 d'octubre de 1985, subscripta per l'Estat Espanyol en 1988.

Durant aquests 43 anys de democràcia local, l'arquitectura institucional i pressupostària dels governs locals no ha tingut grans variacions. El procés, inacabat de descentralització de l'Estat en el sistema autonòmic, no ha arribat amb el mateix impuls als municipis. Des d'aquesta perspectiva, per poder exercir l'autonomia local és imprescindible disposar dels mitjans necessaris i, sense garantir la suficiència financera de l'administració local, queda desvirtuada l'autonomia local.

Malgrat que l'article 142 de la CE estableix que les hisendes locals hauran de disposar dels mitjans suficients per al desenvolupament de les funcions que la llei atribueix a les corporacions locals, i es nodrirà fonamentalment dels tributs propis i de la participació en els de l'Estat i les Comunitats Autònomes, aquesta suficiència financera ha anat minvant progressivament, i amb ella l'autonomia local real.

Una gran estocada al principi d'autonomia local a través de la limitació de l'autonomia pressupostària es va produir amb la reforma de l'article 135 de la CE i la posterior aprovació de la Llei Orgànica 2/1012 de 27 d'abril, d'Estabilitat Pressupostària i Sostenibilitat Financera, que disposava que l'elaboració, aprovació i execució dels pressupostos i altres actuacions que afectin les despeses o ingressos de les administracions públiques havien d'estar sotmeses al principi d'estabilitat pressupostària.

Aquesta nova llei exigia noves adaptacions de la normativa bàsica en matèria d'administració local per aplicar adequadament els principis d'estabilitat pressupostària, sostenibilitat financera o eficiència en l'ús dels recursos públics locals. És per això que es va aprovar la Llei 27/2013, de 27 de desembre, de Racionalització i Sostenibilitat de l'Administració Local, coneguda com a LRSAL.

El preàmbul de l'LRSAL pretenia aquesta reforma amb els objectius de clarificar les competències municipals per evitar duplicitats, racionalitzar l'estructura organitzativa de l'administració local d'acord amb els principis d'eficiència, estabilitat i sostenibilitat financera, garantir un control financer i pressupostari més rigorós i afavorir la iniciativa econòmica privada evitant intervencions administratives desproporcionades.

La realitat és que l'LRSAL no ha estat una norma transformadora, en el sentit de modernitzar el règim local, sinó que la finalitat que es perseguia era garantir que les entitats que conformen l'administració local no generaven dèficit estructural limitant la despesa pública a través també de la limitació de competències. Això afecta de ple a l'autonomia local que queda subordinada a la situació financera del municipi, generant desigualtat bàsica en els ciutadans i ciutadanes.

Per altra banda, l'article 27 de l'LRSAL especifica en quines condicions es pot delegar en els municipis l'exercici de competències de l'Estat i de les CCAA. Aquestes delegacions

requereixen els mitjans personals, materials i econòmics que l'administració delegant ha d'assignar als municipis sense que suposi una major despesa per a les administracions públiques.

Tot i el redactat d'aquest article i la voluntat de l'LRSAL, en poques ocasions els municipis reben els mitjans personals, materials i econòmics adequats per assumir la delegació de competències d'altres administracions superiors, costejant també amb recursos propis les necessitats de la seva ciutadania.

A aquesta situació de dificultats estructurals de finançament del món local i de la limitació de la seva autonomia, cal sumar-hi un seguit de situacions que s'han produït en els darrers anys, i que han agreujat el moment actual:

- El món local ha afrontat des de la primera línia una pandèmia que ha requerit molts esforços econòmics per atendre les necessitats de la ciutadania. Des del primer moment, els ajuntaments i ens locals van estar al capdavant proporcionant material preventiu, realitzant neteges intensives i acompanyant les necessitats de la ciutadania més vulnerable, fins a la segona fase, d'acompanyament a la recuperació de les conseqüències econòmiques de la pandèmia en les nostres viles i ciutats.
- La Sentència del TC sobre l'impost de l'Increment del Valor dels Terrenys de Naturalesa Urbana (plusvàlua) ha generat també un trasbals a les economies locals. La sentència obliga a la modificació de l'impost, amb un impacte econòmic important per a les administracions locals que, per una banda, ha de retornar les liquidacions que no tenien un caràcter ferm i, per l'altra, deixa exemptes de tributació moltes transmissions. Cal recordar que l'impost de la plusvàlua és la segona major font d'ingressos pels ajuntaments, per darrere de l'impost sobre els béns immobles (IBI).
- En el cas de Catalunya suposa de mitjana el 13,71% dels ingressos per impostos directes dels ajuntaments, tot i que n'hi ha que estan molt per sobre d'aquest percentatge, com Castelldefels (34,6%), Malgrat de Mar (34,4%), Pineda de Mar (24,8%), Santa Coloma de Cervelló (23,3%), Sitges (21,1%) o Cornellà (19,1%), per posar alguns exemples.
- Fruit de la guerra a Ucraïna, la factura energètica dels ajuntaments ha augmentat una mitjana del 30%, dificultant el pagament d'aquest augment en el pressupost del 2022 i fent gairebé impossible assumir-lo en els pressupostos del 2023. A aquesta situació cal afegir la derivada de l'encariment de les matèries primeres, que provoca un major cost en les inversions municipals i que fa que en nombroses ocasions les licitacions quedin desertes, o un cop adjudicades les empreses no puguin desenvolupar-les.
- L'augment de l'IPC, que se situa en el mes d'octubre en el 7,3%, impacta de forma directa en la confecció dels pressupostos municipals del 2023. Per altra banda, l'acord del Govern de l'Estat amb els funcionaris públics per afrontar aquest augment del cost de la vida, es trasllada al capítol 1 de tots els ajuntaments i ens locals, amb una pujada addicional per aquest any de l'1,5% per compensar la inflació -que se suma al 2% ja aprovat en els pressupostos de l'Estat del 2022-, i un augment del 2,5% per l'any 2023, sense rebre més recursos per part de l'Estat per afrontar aquest increment.
- En les darreres setmanes, el Banc Central Europeu (BCE) ha augmentat els tipus d'interès bancari per tal de controlar la inflació. En octubre l'augment ha estat en 75 punts bàsics, situant el tipus de referència principal en el 2%. Tot apunta que aquest augment no serà el darrer, com ja ha avisat el BCE. Aquest increment repercuteix en un augment de la despesa dels ajuntaments endeutats, o el que es vulguin endeutar per afrontar inversió necessària en els seus municipis.

- També en els darrers anys, tant el Govern central com el Govern de la Generalitat de Catalunya han dedicat esforços a l'aprovació de legislació amb afectació a l'administració local, sense garantir l'adequat finançament perquè aquesta pugui complir amb les obligacions que li són traslladades.

Finalment, i en relació amb el Fons de Cooperació Local, fa pocs dies la conselleria de Presidència del Govern de la Generalitat de Catalunya ha avançat que en el 2023 s'incrementarà un 10% de mitjana aquest fons per a ajuntaments, consells comarcals i entitats municipals descentralitzades. La Federació de Municipis de Catalunya considerem del tot insuficient aquesta proposta, tenint en compte que el Fons de Cooperació Local va arribar al seu màxim l'any 2010, amb una dotació de 156 M€. En el 2012 es va reduir a 124 M€, on gairebé s'ha mantingut sense variacions en els darrers deu anys. En l'any 2022 va augmentar als 136 M€ (per sota dels 139 M€ del 2011). Per tant, aquesta proposta d'increment del 10% ni tan sols ens situa en la dotació de l'any 2010. És evident que aquest augment dels Fons de Cooperació Local no respon a les necessitats actuals dels nostres municipis i que s'ha de revisar de manera urgent, transitant cap a un sistema que garanteixi el principi d'equitat interterritorial.

Per posar fi a les dificultats econòmiques d'una ja minvada hisenda local i assolir l'autonomia local real que preveu la normativa i donar resposta de forma justa i igualitària a les necessitats del segle XXI dels nostres veïns i veïnes, l'assemblea general de la Federació de Municipis de Catalunya, celebrada el passat dia 4 de novembre de 2022, va aprovar per unanimitat la resolució que es reproduïx en aquest text en forma de moció.

Per aquests motius la Junta de Portaveus adopta el següent

ACORD

Primer.- Sol·licitar al Govern de l'Estat:

- a) Considerant que per al 2023 les transferències en el marc del model de finançament preveuen un increment d'un 3% en relació amb el 2022, sol·licitem al govern de l'Estat la dotació d'un fons extraordinari en favor dels ens locals per donar resposta a l'augment de despeses vinculat, directament o indirectament, a l'increment de costos de l'energia.
- b) Que es realitzi una compensació a favor dels ajuntaments per la pèrdua d'ingressos provocada per la sentència del TC en referència a l'impost sobre l'Increment del Valor dels Terrenys de Naturalesa Urbana, tant per les devolucions realitzades com per les conseqüències de la reforma normativa.
- c) La creació d'una dotació addicional de recursos per incrementar el finançament dels ens locals amb motiu de l'increment salarial de l'1,5% pel 2022.
- d) La derogació de la Llei de Racionalització i Sostenibilitat de l'Administració Local.
- e) Tot i que en els darrers anys s'han augmentat l'import de les transferències realitzades a favor dels ens locals, fruit del bon comportament de les figures tributàries que incideixen en el model de finançament i la voluntat del Govern de l'Estat, la realitat és que ha estat insuficient per a cobrir ni tan sols les noves necessitats de despeses dels ens locals. Per això, és necessari que es revisi definitivament el finançament local per fer possible el mandat constitucional d'autonomia local.

Segon.- Sol·licitar al Govern de la Generalitat de Catalunya:

- a) Que actualitzi i revisi els fons de cooperació local a les necessitats actuals dels ens locals de Catalunya.
- b) Que generi un Fons de Cooperació Local Extraordinari que cobreixi els increments dels costos derivats de la inflació.
- c) Que presenti en la present legislatura la Llei de Governos Locals i la Llei de Finances Locals per recuperar el principi d'autonomia local i els recursos suficients per a dur-la en plenitud.
- d) Que quan es produeixi una delegació de competències en els municipis, es faci garantint els recursos necessaris perquè puguin ser desenvolupades sense generar cap cost a les administracions locals.

Tercer.- Sol·licitar a les Diputacions:

- a) Que sufraguin el 50% de la despesa addicional de l'increment del cost de subministraments energètics dels ajuntaments que han de suportar les administracions locals.

Quart.- Comunicar aquests acords al Govern de l'Estat Espanyol i al Congrés dels Diputats, al Govern de la Generalitat de Catalunya i al Parlament de Catalunya, a la Diputació catalana corresponent del territori i a la Federació de Municipis de Catalunya.

Sabadell, 5 de desembre de 2022